

BOLESŁAW ADAMCZYK

W SPRAWIE RZEKOMEGO POZIOMU ELUWIALNEGO
NIEKTÓRYCH GLEB PYŁOWYCH

Zakład Gleboznawstwa WSR Kraków. Kierownik — doc. dr T. Komornicki

Biorąc udział w gleboznawczej klasyfikacji gruntów woj. krakowskiego miałem możliwość zaobserwować dość częste występowanie na utworach pyłowych (w pow. bocheńskim, brzeskim i nowosądeckim) gleb o zabarwieniu poziomów, charakterystycznym dla typu bielicego. Układ zabarwienia wskazywał na występowanie poziomów A , A_2 i B , przy czym „wybielony” poziom A_2 spotykano również przy odczynie słabokwaśnym, a nawet bliskim obojętnego. Zaistniał więc problem, czy tego rodzaju gleby można zaliczać do typu bielicego bądź do tzw. typu pobielicego według propozycji J. Tomaszewskiego. Jak dalej stwierdzono, poziom ten występuje zwykle wówczas, gdy stosunkowo płytko znajduje się zbity i trudno przepuszczalny poziom B . Powstało więc pytanie, czy owo wyraźne rozjaśnienie barwy często do jasnopopielatego koloru nie jest po prostu wynikiem okresowego odgórniego oglejenia, niekoniecznie związanego z procesem bielicowania.

Przeprowadzona w tym kierunku analiza niektórych właściwości gleby nie potwierdziła również aż tak silnie występujących procesów bielicowania, jak na to wskazywałoby zabarwienie poziomu podpróchnicznego, a mianowicie:

W profilu glebowym zaznacza się wprawdzie wyraźnie przemieszczanie frakcji ilastej, jednak w rzekomym poziomie A_2 (oznaczonym w tabelicy symbolem A_3/Gr) występuje dosyć znaczna ilość minerałów ilastych, dalej w poziomie tym gleba zawiera jeszcze około 0,5% C organicznego (około 1% próchnicy), co było powodem, że próbki gleby z tych poziomów zmieniły barwę z jasnej na ciemną w czasie gotowania z węglanem sodu (przy analizie mechanicznej). Po wyprażeniu natomiast próbka gleby przyjmowała barwę beżowo-rdzawą, co wskazywałoby na zawartość w niej żelaza. Obejrzano również kilkanaście preparatów gleby pod mikroskopem polaryzacyjnym i stwierdzono, że ziarna gleby z poziomu rzekomego A_2 mają również nacieki żelaza, podobnie jak

i w innych poziomach; w poziomie B było tylko znacznie więcej mikroagregatów żelazisto-ilastych.

Zmienność niektórych właściwości gleby w profilu

Miejscowość	Poziom profilu glebowego	Miaższność poziomu cm	Zawartość - %			pH(H ₂ O)
			ilu koloidalnego (frakcja <0,002 mm ϕ)	minerałów ilastych	C organicznego	
Gnojnik pow. Brzesko	A	0-20	13	10	1,62	5,45
	A ₃ /Gr	20-30	12	8	0,53	5,60
	B ₁	30-65	23	15	0,25	5,40
	B ₂	65-130	19	14	0,14	6,30
Kierlikówka pow. Bochnia	A	0-22	14	10	1,81	5,30
	A ₃ /Gr	22-45	15	8	0,50	5,00
	B ₁	45-100	22	14	0,21	5,70
Chronów pow. Bochnia	A	0-23	13	9	n.o.	5,50
	A ₃ /Gr	23-45	18	12	n.o.	5,05
	B ₁	45-90	19	14	n.o.	5,02
	B ₂	90-150	17	12	n.o.	5,60
Łapanów pow. Bochnia	A	0-20	13	n.o.	n.o.	5,62
	A ₃ /Gr	20-45	14	n.o.	n.o.	5,58
	B ₁	45-105	23	n.o.	n.o.	5,58
	B ₂	105-150	26	n.o.	n.o.	5,85
Tymowa pow. Brzesko	A	0-23	14	n.o.	n.o.	5,18
	A ₃ /Gr	23-45	16	n.o.	0,50	6,20
	B ₁	45-130	24	n.o.	n.o.	5,60
	B ₂	130-150	21	n.o.	n.o.	6,00

* Procentową zawartość ilu koloidalnego oznaczono metodą Bouyoucosa w modyfikacji Casagrande i Prószyńskiego

** Minerale ilaste oznaczono metodą termiczną Tokarskiego

Jak z powyższego wynika, opieranie się na samym zabarwieniu przy ustalaniu poziomu A₂ charakteryzującym gleby bielcowe, może być niekiedy zawodne. Ostatecznie doraźną analizą, dającą już pewną orientację, mogłoby być przejrzanie preparatów gleby pod mikroskopem lub wyprażenie gleby w temperaturze około 900° C.

Opierając się na powyższych danych rzekomy poziom wybielenia A₂ oznaczono symbolem A₃/Gr, a tego rodzaju gleby zaliczono do typu lessivé z okresowym odgórnym oglejeniem. Dalsze badania w toku.